

Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Wydział Nauk Humanistycznych
Instytut Historii i Archiwistyki
Katedra Historii XIX-XX Wieku i Historii Najnowszej

Przedszkola w Toruniu w latach 1945-1990

mgr Anna Łukaszewska

Streszczenie

rozprawy doktorskiej napisanej pod kierunkiem dra hab. Zbigniewa Girzyńskiego, prof. UMK

Temat dysertacji dotyczy rozwoju zinstytucjonalizowanej formy wychowania przedszkolnego jaką są przedszkola. Perspektywa poznawcza związana jest z uzyskaniem wiedzy na temat funkcjonowania przedszkoli w zmieniających się warunkach prawno-programowych, wynikających z polityki oświatowej państwa.

Wychowanie dzieci jest ważnym zagadnieniem w kształtowaniu człowieka w każdej epoce. Tematem tym zajmowano się już w starożytności i był on obecny w poglądach Platona czy Arystotelesa. Z wychowaniem dzieci łączy się nierozdzielnie wychowanie przedszkolne, czyli etap rozwoju dziecka przed podjęciem obowiązku nauki.

Rozprawa doktorska miała pokazać rozwój przedszkoli i ich znaczenie w przestrzeni społecznej.

Autorka zwraca uwagę na fakt, że im większa była wiedza o dziecku, tym szybciej następował rozwój wychowania przedszkolnego.

Praca ma charakter chronologiczny. Została podzielona na cztery rozdziały prezentujące rozwój wychowania przedszkolnego w odpowiednich okresach czasowych.

Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający. W rozdziale tym zostały omówione zagadnienia związane z pojawieniem się instytucji wychowania przedszkolnego na ziemiach polskich i ich rozwój w szczególności w Toruniu do okresu II wojny światowej.

W rozdziale drugim przedstawiono obraz funkcjonowania przedszkoli w Toruniu począwszy od zakończenia drugiej wojny światowej, kiedy to w trudnych warunkach powojennych z jednej strony odtwarzano sieć przedszkolną, z drugiej zaś strony władze rozpoczęły proces najpierw kontroli, a następnie przejmowania tych instytucji. Cezurą czasową tego rozdziału jest rok 1956, który jest istotną datą w historii Polski Ludowej. Okres powojenny to rozwój przedszkoli, jednak w

warunkach politycznej podległości i komunizacji trudno mówić o sukcesie. Najbardziej wymiernym parametrem rozwoju systemu oświaty w tamtym czasie było zwiększenie liczby przedszkoli. Jako pozytywne działanie państwa w zakresie polepszania stanu przedszkoli, wskazać należy pojawiające się przepisy prawne, regulujące standardy budownictwa i urbanistyczne.

W rozdziale trzecim opisany został rozwój wychowania przedszkolnego w Toruniu na tle polityki oświatowej państwa w latach 1956-1975. Zwiększająca się liczba przedszkoli wynikała ze zwiększonego zatrudnienia kobiet w gospodarce uspołecznionej. Zdecydowanie negatywnym działaniem władz komunistycznych było nadanie oświacie świeckiego charakteru i eliminowanie przedszkoli katolickich. Pozytywne działania, na które należy zwrócić uwagę to uchwalenie przez Sejm PRL Ustawy o rozwoju systemu oświaty i wychowania z dnia 15 lipca 1961 roku, w której to określone zostały cele i zadania wychowania przedszkolnego, a także Ustawy o prawach i obowiązkach nauczycieli jako dokument pragmatyki nauczycielskiej.

Rozdział czwarty opisujący rozwój przedszkoli jest niezwykle ważnym okresem historycznym, w którym uwieczona zostaje walka o demokratyczną ojczyznę. W okresie tym nastąpiło zwiększenie liczby przedszkoli ze względu na potrzeby społeczne, spowodowane powrotem na rynek pracy kobiet z wyżu demograficznego, a także systematycznego wzrostu liczby mieszkańców

Lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte XX wieku to świecki i państwowy charakter oświaty, który zdominowały był przez ideologię socjalistyczną. Transformacje polityczne roku 1989 sprawiły, że w 1990 r. system edukacji, w tym edukacji przedszkolnej zaczął nowy rozdział swojej historii, w innych warunkach społeczno-politycznych. Datę końcową pracy stanowi rok 1990, kiedy to w ramach zmian ustrojowych przeprowadzone zostały w Polsce pierwsze po II wojnie światowej wolne wybory samorządowe.

Konstatacją z pracy jest to, że rozwój i funkcjonowanie przedszkoli podporządkowane jest potrzebom społecznym a po drugie, że instytucje te wspierają dziecko w przygotowaniu do szkoły.

W zakończeniu autorka podkreśliła zależność zwiększenia sieci przedszkolnej od potrzeb społecznych, w tym intensywnej migracji ludności ze wsi do miasta. Było to zjawisko europejskie, jak i ogólnooświatowe, a w tym dotyczyło państw Europy Środkowowschodniej z uwagi na uwarunkowania ogólnopolityczne. Toruń w tym zakresie jest doskonałym przykładem miasta, które intensywnie rozrastało się w swoich granicach administracyjnych.

Autorka w zakończeniu pracy pokazuje najważniejszy wniosek wynikający z jej rozprawy doktorskiej, który brzmi: edukacja najmłodszych musi być pojmowana przez wszystkich jako najbardziej opłacalna ponieważ jest inwestycja w człowieka.